

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แนวทางการสัมภาษณ์

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดที่ 1

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดนี้ ใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้สัมภาษณ์ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ (ผู้เสพ) ของกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อศึกษาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ (ผู้เสพ) ของกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย และศึกษารูปแบบเครือข่ายตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยอธิบายถึงลักษณะของผู้เสพยาเสพติด ซึ่งเป็นลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายในและภายนอกและ ปัจจัยต่าง ๆ อันมีอิทธิพลต่อผู้เสพยาเสพติด เพื่ออธิบายถึงเครือข่ายและกระบวนการค้ายาเสพติดที่เป็นกลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลนั้น มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มหรือองค์กรค้ายาเสพติดในแต่ละด้าน ทั้งในด้านการผลิต การส่งผ่านและลำเลียง การดำเนินการแพร่ระบาดของยาเสพติด การรวบรวมเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด การฟอกเงินทั้งในและต่างประเทศ โดยผ่านตัวแทนจำหน่ายระดับกลาง ให้เกิดประโยชน์ และปิดบังที่มาของเงินที่ได้รับจากการค้ายาเสพติด โดยมีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน, การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน, มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน, การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย, มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน, มีการเกื้อหนุนพึ่งพากันและมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนกัน โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติดในเชิงระบบตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974), Dale S. Beach (1965) และทฤษฎีแรงจูงใจ สุพัตรา สุภาพ (2535) และการวิเคราะห์เครือข่ายตามแนวคิดของพิมพัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล

แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ได้แก่ แนวคิดการค้ายาเสพติด ซึ่งยาเสพติด หมายถึง วัตถุประสงค์หนึ่งที่เป็นสาร หรือยาที่ได้จากพืชหรือ ส่วนของพืชที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์สารเคมี แล้วให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ เมื่อผู้ใดเสพเข้าสู่ร่างกาย ด้วยการรับประทาน ดม สูบ หรือและฉีดซ้ำ ๆ เป็นเวลานาน ๆ ติดต่อกัน จะก่อให้เกิดอาการพิษเรื้อรังตกเป็นทาสอยู่ใต้อำนาจของสิ่งที่เสพเข้าไปต้องเพิ่มปริมาณการเสพมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อขาดยาหรือหยุดเสพจะปรากฏอาการถอนยามีอาการผิปกดร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม และเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยโดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจอธิบายถึง สาเหตุของแรงจูงใจ ที่นำไปสู่การกระทำผิดคดีจำหน่ายยาเสพติด โดยรวมได้ว่าการที่จะจำหน่ายยาเสพติดนั้น จะต้องมีความคาดหวังถึงผลที่จะได้รับจากการจำหน่ายยาเสพติด และการพิจารณาถึงผลที่จะได้รับว่าคุ้มค่าหรือไม่ ใช้ทฤษฎีการ

ผู้ก้มดทางสังคมซึ่งเป็นการกระทำผิดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความใกล้ชิด การมีพันธะ รวมถึงการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ และทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจในเรื่องความถี่ ความเข้ม และความสัมพันธ์ของการติดต่อกัน ในสังคมมากกว่าที่จะให้ความสนใจในเรื่องลักษณะสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยมองว่าความถี่ ความเข้ม และการติดต่อดังกล่าวของบุคคลกับบุคคลที่มีพฤติกรรมกระทำผิด โอกาสที่บุคคลคิดจะกระทำผิดจะมีมากขึ้น เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ภูมิหลังของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ (ผู้เสพ) ของกระบวนการค้ายาเสพติด

การศึกษาถึงเครือข่ายและสาเหตุที่ส่งผลต่อกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ใช้แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่ง หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อดังกล่าวและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวคิดหลัก ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974) โดยได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อดังกล่าวและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่วนแนวคิดของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล เป็นแนวคิดรองลงมาเพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยอธิบายถึงคุณลักษณะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ (ผู้เสพ) ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

- 1.1 ผู้ให้ข้อมูลเพศ.....
- 1.2 ขณะนี้ท่านมีอายุ.....ปี
- 1.3 ท่านมีสัญชาติ.....
- 1.4 สถานภาพการสมรสท่านเป็นอย่างไร.....
- 1.5 ท่านจบการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับใด.....
- 1.6 ก่อนถูกท่านมีรายได้ต่อเดือนประมาณ.....บาท
- 1.7 ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ที่.....จังหวัด.....
- 1.8 ท่านมีภาระหนี้สินหรือไม่..... (ถ้ามีระบุจำนวน).....บาท

2. กระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การศึกษากระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม เพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งกระบวนการค้ายาเสพติด หมายถึง กลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลนั้น มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มหรือองค์กรค้ายาเสพติดในแต่ละด้าน ทั้งในด้านการผลิต การส่งผ่านและลำเลียง การดำเนินการแพร่ระบาดของยาเสพติด การรวบรวมเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด การฟอกเงินทั้งในและต่างประเทศ โดยผ่านตัวแทนจำหน่ายระดับกลาง ให้เกิดประโยชน์ และปิดบังที่มาของเงินที่ได้รับจากการค้ายาเสพติด โดยมีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน, การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน, มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน, การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย, มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน, มีการเกื้อหนุนพึ่งพากันและมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนกัน ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์สาเหตุ การค้ายาเสพติด ในเชิงระบบตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974), Dale S. Beach (1965) และทฤษฎีแรงจูงใจ สุพัตรา สุภาพ (2535) และการวิเคราะห์เครือข่ายตามแนวคิดของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล ประกอบด้วย

2.1 ลักษณะภูมิหลังของผู้เสพ (เหยื่อ) ยาเสพติด

ลักษณะภูมิหลังของผู้เสพ(เหยื่อ)ยาเสพติด อธิบายถึงลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายใน ภายนอก และปัจจัยต่าง ๆ อันมีอิทธิพลต่อผู้ค้ายาเสพติด ประกอบด้วย

2.1.1 ลักษณะภูมิหลังของครอบครัว

1.2.1.1 ลักษณะของครอบครัว

- 1) ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในครอบครัว
- 2) สภาพแวดล้อมของครอบครัวก่อนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- 3) สภาพแวดล้อมของครอบครัวขณะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2.1.2 ลักษณะการประกอบอาชีพของคนในครอบครัว

- 1) อาชีพของคนในครอบครัว
- 2) อาชีพที่เป็นรายได้หลักของครอบครัวก่อนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ

ยาเสพติด

2.1.2 ทิศนะต่อการถูกลงโทษของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ (ผู้เสพ)

2.1.2.1 ก่อนถูกศาลตัดสินลงโทษท่านเคยคิดหรือไม่ว่าจะต้องถูก

จับกุมดำเนินคดี

2.1.2.2 เคยรับรู้หรือไม่ว่าผู้เสพยาเสพติดจะต้องถูกลงโทษ หากรู้จากแหล่งข้อมูลใด

2.1.2.3 กลัวการถูกลงโทษตามกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่กลัวเพราะอะไร

2.1.2.4 ในฐานะที่ท่านเคยเสพยาเสพติดและถูกลงโทษตามกฎหมายแล้วนั้น ท่านคิดว่า ควรมีแนวทางอย่างไรที่จะทำให้เด็กและเยาวชน ตลอดจนถึงประชาชนผู้ใช้แรงงาน ให้ห่างไกลจากยาเสพติด

2.2 ลักษณะการครอบครองและวิธีแบ่งยาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ) ยาเสพติด

การนำวัตถุดิบและสารบางอย่างซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตมาแปรสภาพ โดยผ่านกระบวนการผลิตตามลำดับขั้นตอนของการกระทำก่อนหลัง ออกมาเป็นยาเสพติด

2.2.1 การผสมสารตั้งต้น สารตั้งต้นที่ผู้ค้ายาเสพติดใช้เป็นส่วนผสมหลักในการผลิตยาเสพติด

2.2.1.1 ลักษณะของสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด

2.2.1.2 ชนิดของสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด

2.2.2 การแบ่งยาเสพติด ลักษณะของการนำยาเสพติดหรือสารเสพติดมาแบ่งให้มีให้มีขนาดเล็กลงหรือผสมให้มีให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และการนำยาเสพติดมาบด ละลายแล้วนำมาผสมใหม่เพื่อให้ได้ปริมาณที่มากขึ้น

2.2.2.1 จำนวนปริมาณสารหรือยาเสพติดก่อนนำมาแบ่ง

2.2.2.2 จำนวนปริมาณยาเสพติดที่ได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

2.2.3 การบรรจุยาเสพติด ลักษณะการนำยาเสพติดมาบรรจุหีบห่อ หรือการแพกยาเสพติดเพื่อสะดวกในการขนส่งไปยังปลายทาง ปริมาณยาเสพติดที่บรรจุหรือใส่ยาเสพติดลงไปเพื่อส่งให้กับผู้เสพ(เหยื่อ)

2.2.4 การลำเลียงยาเสพติด เป็นลักษณะการขนย้ายยาเสพติดของนักค้ายาเสพติด วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการขนย้ายยาเสพติดไปส่งให้กับลูกค้า

2.2.5 การซุกซ่อนยาเสพติด ลักษณะการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ หรือการจับกุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.2.5.1 วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อให้รอดพ้นจากการตรวจจับ

2.2.5.2 วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อให้รอดพ้นการถูกจับกุม

2.3 ลักษณะการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ) ยาเสพติด

ลักษณะการลำเลียงยาเสพติดของนักค้ายาเสพติดไปส่งให้กับลูกค้าโดยมีการนัดหมาย เวลา สถานที่และวิธีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว

2.3.1 การลำเลียงในการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติด ลักษณะการขนย้ายยาเสพติดที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการนำยาเสพติดส่งมอบให้กับผู้เสพ (เหยื่อ) และลักษณะของการรับยาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ) ที่มารับยาเสพติด

2.3.1.1 วิธีการลำเลียงยาเสพติดของนักค้ายาเสพติดเพื่อส่งมอบให้กับผู้เสพ (เหยื่อ)

2.3.1.2 วิธีการรับมอบยาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ)

2.3.2 สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติด การกำหนดสถานที่ที่จะส่งมอบยาเสพติดทั้งนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) ซึ่งได้ตกลงกันเป็นที่แน่ชัดแล้ว

2.3.2.1 การกำหนดลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบ

2.3.2.2 การกำหนดลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการรับมอบยาเสพติด

2.3.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบยาเสพติด

การกำหนดเวลาที่นักค้ายาเสพติดนัดหมายในการส่งมอบยาเสพติดให้กับผู้เสพ(เหยื่อ)

2.3.3.1 ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัดหมายเพื่อส่งมอบยาเสพติด

2.3.3.2 ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัดหมายเพื่อรับมอบยาเสพติด

2.3.4 การติดต่อสื่อสารในการส่งมอบและรับมอบยาเสพติด

ลักษณะการติดต่อสื่อสารกันระหว่างนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) เพื่อส่งมอบยาเสพติด วิธีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) เพื่อส่งมอบและรับมอบยาเสพติด

2.4 ลักษณะการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ที่ได้จากการค้ายาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ) ยาเสพติด

ลักษณะของการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ เป็นลักษณะการตกลงกันระหว่างนักค้ายาเสพติดกับผู้เสพ(เหยื่อ) ที่จะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันโดยได้มีการนัด เวลา สถานที่และวิธีการติดต่อสื่อสารกันในการรับ มอบผลประโยชน์ที่ได้ตกลงกันไว้

2.4.1 การตกลงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ลักษณะการส่งมอบ-รับมอบผลประโยชน์ซึ่งนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) ได้ตกลงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน สิ่งที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ)

2.4.2 สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์

ลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ระหว่างนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) การกำหนดสถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์

2.4.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์ การกำหนดช่วงเวลาที่น่าักค้ายาเสพติดนัดหมายในการส่งและรับมอบผลประโยชน์ ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัดหมายในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์

2.4.4 การติดต่อสื่อสารในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์ ลักษณะการติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) เพื่อส่งมอบผลประโยชน์ วิธีการที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) เพื่อรับมอบผลประโยชน์

3. สาเหตุที่นำไปสู่กระบวนการค้ายาเสพติด

โดยการศึกษาจากสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม กฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมของผู้เสพ (เหยื่อ) ของกระบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย

3.1 สาเหตุส่วนบุคคลของผู้เสพ(เหยื่อ)ยาเสพติด

3.1.1 สาเหตุจากภูมิหลังส่วนบุคคล ภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้เสพยาเสพติดเกี่ยวกับ อายุ การศึกษา อาชีพก่อนเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ภูมิฐานะ สถานภาพ รายได้ และภาระหนี้สิน

3.1.2 สาเหตุจากภายในครอบครัว สถานภาพของครอบครัว ความอบอุ่นภายในครอบครัว ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว มีใครในครอบครัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ มีใครในครอบครัวที่ประกอบอาชีพผิดกฎหมายหรือไม่อย่างไร

3.1.2.1 ลักษณะของครอบครัว

3.1.2.2 การเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของคนในครอบครัว

3.1.2.3 การประกอบอาชีพของคนในครอบครัว

3.1.3 สาเหตุจากความจำเป็นในอาชีพ การประกอบอาชีพก่อนที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมีลักษณะเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ทักษะและความชำนาญ และมีค่าจ้างที่พอดีกับความต้องการ

3.1.3.1 ลักษณะของอาชีพที่ทำ

3.1.3.2 รายได้จากการประกอบอาชีพ

3.1.3.3 ความรู้ ทักษะ ความชำนาญในการประกอบอาชีพ

3.2 สาเหตุการเข้าถึงยาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ) ยาเสพติด

3.2.1 สาเหตุจากการถูกชักชวน การชักชวนของคนอื่น อาจเกิดจากการเชื่อตามคำชักชวนโฆษณาของผู้ขายสินค้าที่เป็นสิ่งเสพติดบางชนิด โดยผู้ขายโฆษณาสรรพคุณของสิ่งเสพติดนั้นว่ามีคุณภาพดีสารพัดอย่าง ผู้ที่เชื่อคำชักชวน โฆษณาดังกล่าวจึงไปซื้อตามคำชักชวนของเพื่อนฝูง ซึ่งโดยมากเป็นพวกที่ติดสิ่งเสพติดนั้นอยู่แล้ว ด้วยความเกรงใจเพื่อนหรือเชื่อเพื่อน หรือต้องการแสดงว่าตัวเป็นพวกเดียวกับเพื่อน จึงใช้สิ่งเสพติดนั้นและการถูกล่อลวงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อหันมาเป็นผู้ค้ายาเสพติดเสียเอง

3.2.1.1 เพื่อนสนิท

3.2.1.2ญาติ พี่น้อง

3.2.1.3 เพื่อนร่วมงาน

3.2.1.4 บุคคลที่ไม่รู้จักกันมาก่อน

3.2.2 สาเหตุจากความผูกพันทางสังคม

3.2.2.1 การยอมรับบรรทัดฐานทางสังคมและการพัฒนาความรู้สึกผิด

ชอบ ชั่ว ดี

1) ความผูกพันต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

2) ความยึดมั่นต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ

3) การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่สังคมยอมรับ

4) ความเชื่อมั่นในบรรทัดฐานและค่านิยม

3.2.2.2 ข้อผูกมัดที่ผูกมัดกับการดำเนินชีวิตในรูปแบบของสังคม

1) ความผูกพันทางจิตใจที่จะยอมรับต่อพันธะต่างๆในสังคม

2) ความผูกพันที่มีเหตุมีผลของบุคคล เช่นความผูกพันภายใน

ครอบครัว

3) ความผูกพันที่เกี่ยวข้องและเกิดขึ้นภายหลังในฐานะทาง

ครอบครัวและสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป

4) ความผูกพันทางความเชื่อเช่นความเชื่อว่าคุณหมายไม่เป็น

ธรรม

3.2.2.3 การมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

1) ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม

2) ระยะเวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม

3) ความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

3.2.2.4 คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันจะมีความเชื่อความรู้สึกร่วมต่อบรรทัดฐานและค่านิยมเหมือนกัน

- 1) ความเชื่อในเรื่องของแนวคิดที่ปฏิบัติต่อกันมาของสังคม
- 2) รู้สึกต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมที่ปฏิบัติต่อกันมา

3.2.3 สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง เป็นสาเหตุที่ทำให้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประกอบด้วย ปัญหาความยากจน ปัญหาสถานะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศ ปัญหาการว่างงาน ปัญหารายได้ที่ไม่เป็นธรรม

3.2.3.1 ความยากจน

3.2.3.2 รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ค่าใช้จ่ายสูง รายได้ต่ำ

3.2.3.3 ไม่มีงานทำ

3.2.4 สาเหตุจากการขาดความรู้ในเรื่องยาเสพติด การรับรู้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งเป็นอันตรายต่อร่างกาย

3.2.4.1 ความรู้พื้นฐานด้านยาเสพติด

3.2.4.2 ความรู้พื้นฐานด้านกฎหมาย

3.3 สาเหตุทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเข้าสู่กระบวนการ หรือเครือข่ายยาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ) ยาเสพติด

3.3.1 สาเหตุสภาพแวดล้อมของสังคม สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวยาและจิตใจของบุคคล ทำให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดขึ้นได้ ประกอบด้วยเพื่อน สภาพสังคมที่เป็นสื่อชักนำ สภาพแวดล้อมที่มีความกดดันต่อจิตใจ และจากสภาพแวดล้อมที่ขาดการชักจูงไปในทางที่ดี เช่น การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อจิตใจ และการกระทำของบุคคลเพราะบุคคลมักจะทำตามเพื่อนของคุณ โดยนี่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่บางสิ่งก็เป็นสิ่งที่ไม่ดีโดยบุคคลอาจจะคิดว่าไม่เห็นจะไม่ดีตรงไหนก็เพราะบุคคลอยู่กับเพื่อนและเห็นการกระทำของเพื่อนของบุคคลจนชินตา จึงไม่รู้สึกระไร การคบเพื่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

- 1) ลักษณะของครอบครัว
- 2) ลักษณะการคบเพื่อน
- 3) ลักษณะสภาพของชุมชนที่อยู่อาศัย
- 4) ลักษณะกิจกรรมของชุมชน
- 5) ลักษณะแหล่งอบายมุขที่มีอยู่ในชุมชน

3.3.2 สาเหตุจากความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเช่นเป็นญาติ เป็น เพื่อน เป็น ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

- 1) ลักษณะการรู้จักกันกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 2) ลักษณะการได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 3) ความรู้สึกที่ได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

4. เครือข่ายยาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การศึกษาเครือข่ายยาเสพติดโดยการใช้แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวคิด /หลักการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายโดยการนำแนวคิดหรือประเด็นจากแนวคิดที่เกี่ยวกับเครือข่าย ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันส่วนของ พิมพ วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล เป็นแนวคิดรองลงมาเพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

4.1 องค์ประกอบของเครือข่าย

ลักษณะองค์ประกอบของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

- 4.1.1. คุณลักษณะของสมาชิกในเครือข่าย
- 4.1.2. วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของเครือข่าย การมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตนเองและการรับรู้วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)
 - 1) การเข้าร่วมหรือไม่เข้าในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย
 - 2) การมุ่งกระทำแต่งงานที่เกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองเท่านั้น
- 4.1.3. กฎ กติกาในการดำเนินงาน กฎ กติกาในการดำเนินงาน ของสมาชิกแต่ละคน และกฎ กติการ่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)
 - 1) มีความพร้อมเพรียงกันหรือไม่พร้อมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย

2) มีการลงโทษหรือชมเชยสมาชิกและผู้เสฟที่ละเมิดกฎกติกาของเครือข่าย

4.2 ลักษณะของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่าย

ลักษณะของโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายในกระบวนการค้าขายเสฟติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.2.1 ขนาดของเครือข่าย ที่มีจำนวนสมาชิกและมีความสัมพันธ์กันในเครือข่าย

- 1) จำนวนสมาชิกของเครือข่าย
- 2) จำนวนสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันในเครือข่าย

4.2.2 ตำแหน่งของบุคคลในเครือข่าย มีระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสฟ (เหยื่อ)

- 1) มีความสัมพันธ์กันโดยตรง
- 2) มีความสัมพันธ์กันโดยอ้อม (ผ่านหรือส่งต่อจากบุคคลอื่น)
- 3) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.2.3 ความหนาแน่นและความเกี่ยวพันภายในเครือข่าย มีการเข้าถึงกันและส่งข้อมูลระหว่างกันของสมาชิกนักค้าในเครือข่ายและผู้เสฟ (เหยื่อ)

- 1) มีลักษณะขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลา ในการเข้าถึงกัน
- 2) มีลักษณะขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลา ในการส่งข้อมูลระหว่างกัน

ระหว่างกัน

4.2.4 ความเท่าเทียมกันของความสัมพันธ์ ซึ่งมีระดับของความสัมพันธ์ระหว่างกันของนักค้ายาเสฟติดและผู้เสฟ (เหยื่อ) เช่น ระดับสูง – ต่ำ ของความสัมพันธ์ (ความสัมพันธ์แนวตั้ง) หรือความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน (ความสัมพันธ์ในแนวนอน)

1) มีลักษณะการแสดงออกต่อกันในระดับของความสัมพันธ์อย่างเห็นได้ชัด

2) มีลักษณะของการแสดงสถานภาพที่เหนือกว่าและต่ำกว่ากันในเครือข่ายอย่างเห็นได้ชัด

3) ความสัมพันธ์แนวตั้งคือความสามารถในการเป็นผู้กำหนดกรอบในการดำเนินงานของเครือข่าย

4) ความสัมพันธ์ในแนวนอน คือ ต่างคนต่างดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4.3 ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมภายในเครือข่าย

ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.3.1 ที่มาของความสัมพันธ์ ได้แก่ เชิงเครือญาติหรือวัฒนธรรม เชิงสถานภาพหรือบทบาท เชิงอำนาจและเชิงแลกเปลี่ยน

4.3.1.1 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงเครือญาติหรือวัฒนธรรม เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมาก่อนและขณะที่อยู่ในเครือข่าย ความสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือวัฒนธรรมหมายถึง ความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคมทั้งที่ใกล้ชิดหรือไม่ใกล้ชิดกันมาก่อน

1) เป็นลักษณะที่สมาชิกในเครือข่ายที่มีความใกล้ชิดกันเชิงเครือญาติหรือวัฒนธรรม เช่น การเป็นญาติพี่น้องกัน การใช้ภาษาพูดเดียวกัน การนับถือศาสนาเดียวกัน

2) เป็นลักษณะที่สมาชิกในเครือข่ายทางสังคมที่ใกล้ชิดกัน เช่น การเป็นคนในชุมชน / หมู่บ้านเดียวกัน / เป็นเพื่อนกัน

4.3.1.2 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงสถานภาพหรือบทบาทความสัมพันธ์ในลักษณะของลูกจ้างกับนายจ้าง ซึ่งลูกจ้างต้องดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อแลกกับค่าจ้างที่ได้จากนายจ้าง

1) การได้รับมอบหมายและรับดำเนินงานที่ได้รับคำสั่งจากเครือข่ายให้ดำเนินการ

2) การมอบและรับค่าจ้างหรือผลประโยชน์จากเครือข่ายเมื่อปฏิบัติงานเสร็จแล้ว

4.3.1.3 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความไม่เท่ากันในการแลกเปลี่ยน ผู้ที่อยู่เหนือกว่าใช้ความได้เปรียบจากสถานภาพที่อยู่เหนือกว่าเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าในการแลกเปลี่ยน

1) สถานภาพที่อยู่เหนือหรือต่ำกว่าของกลุ่มแลกเปลี่ยนในเครือข่าย

2) ผู้ที่อยู่เหนือกว่าเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าในการแลกเปลี่ยนในเครือข่าย

4.3.1.4 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การแลกเปลี่ยนระหว่างคู่แลกเปลี่ยนที่มีความเท่าเทียมกันของความสัมพันธ์

1) สถานภาพที่เท่าเทียมกันของความสัมพันธ์ระหว่างคู่แลกเปลี่ยน

2) มีความสมัครใจแลกเปลี่ยน / มีความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

4.3.2 การมีปฏิสัมพันธ์กันในเครือข่าย การมีปฏิสัมพันธ์ มีการพบปะและพูดคุยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

1) ลักษณะ ขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลาในการพบปะกัน

2) ลักษณะ ขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลาในการพูดคุยกัน

4.3.3 ความผูกพันระหว่างกันในเครือข่าย ความผูกพันระหว่างกัน การห้วงหาอาหารระหว่างกัน ของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

1) สาเหตุที่ทำให้ต้องห้วงหาอาหารกัน

2) การสอบถามหรือถามถึงสภาพการทำงาน การพำนัก และความเป็นอยู่ของกันและกัน

4.3.4 การมีอิทธิพลต่อกันในเครือข่าย การมีอิทธิพลต่อกันเป็นการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสมาชิกอื่นในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

1) การเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลอื่น

2) ความสามารถในการประสานงาน

3) ความสามารถในการเป็นผู้กำหนดกรอบในการดำเนินงาน

4.3.5 การมีสถานะความ สัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่าย การมีสถานะความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลง (เพิ่มหรือลดลง) หรือ ไม่เปลี่ยนแปลงของระยะห่างความสัมพันธ์

1) การเป็นผู้มีอำนาจในการแบ่งปันผลประโยชน์

2) ความสามารถในการเข้าถึงสมาชิกในและนอกเครือข่าย

4) ขั้นตอนของความสัมพันธ์ในเครือข่าย

5) ระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างกันในเครือข่าย

4.4 กระบวนการสร้างเครือข่าย ลักษณะของกระบวนการสร้างเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.4.1 การสร้างเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด การสร้างเครือข่ายเป็นขั้นตอนการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กันจนมีเครือข่ายเกิดขึ้น เช่น ลักษณะของการประสานงานและการสร้างความสัมพันธ์กัน จนมีเครือข่ายเกิดขึ้น

4.4.2 การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมจนทำให้ผู้เสพตกเป็นเหยื่อของการค้ายาเสพติดในกระบวนการค้ายาเสพติด

- 1) ขั้นตอนการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของผู้เสพยา (เหยื่อ)
- 2) ขั้นตอนที่ผู้เสพยา (เหยื่อ) ถูกแสวงหาผลประโยชน์

4.4.3 การพัฒนาเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมให้มีความสะดวกและรวดเร็ว

- 1) ระดับความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย
- 2) จำนวนผลประโยชน์ที่เครือข่ายได้รับจากการพัฒนา
- 3) จำนวนครั้งที่สามารถหลบเลี่ยงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการพัฒนาเครือข่าย โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม

4.4.4 การขยายเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด การขยายเครือข่ายเป็นการขยายความสัมพันธ์ไปยังบุคคลภายนอกเครือข่ายหรือสมาชิกเครือข่ายอื่น

- 1) จำนวนนักค้ารายใหม่ที่เกิดขึ้นจากการขยายเครือข่าย
- 2) จำนวนผู้เสพยา (เหยื่อ) รายใหม่ที่เกิดขึ้นจากการขยายเครือข่าย

4.5 ผลงานเครือข่าย ลักษณะของผลงานของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.5.1 ลักษณะการต่อรองของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นลักษณะการต่อรองของเครือข่ายเป็นการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน เช่น การเจรจากันเพื่อหาข้อตกลงเรื่องจำนวนของผลประโยชน์ที่จะได้รับเปรียบเทียบกับปริมาณงานและระดับความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงาน

1) มีการเจรจา /ลักษณะของการเจรจาเพื่อหาข้อตกลง

2) จำนวนผลประโยชน์หรือจำนวนสินบน (กรณีมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง) ที่ได้รับ

- 3) การถูกจับหรือไม่ถูกจับ กรณีต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.5.2 ลักษณะการแบ่งปันผลประโยชน์ของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดการแบ่งปันผลประโยชน์ในเครือข่าย ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันและเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งปันผลประโยชน์ในกระบวนการค้ายาเสพติด

- 1) จำนวนผลประโยชน์ที่ได้รับของสมาชิกเครือข่ายแต่ละคน
- 2) ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันในเครือข่าย
- 3) เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งปันผลประโยชน์ในการแบ่งปันผลประโยชน์ใน

เครือข่าย

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดที่ 2

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดนี้ ใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้สัมภาษณ์นักค้ายาเสพติดเพื่อใช้ในการศึกษากระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ศึกษารูปแบบเครือข่ายและศึกษากระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยอธิบายถึงลักษณะของผู้ค้ายาเสพติดซึ่งเป็นลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายในและภายนอก รวมไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผู้ค้ายาเสพติด เพื่ออธิบายถึงเครือข่ายและกระบวนการค้ายาเสพติดที่เป็นกลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลนั้น มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มหรือองค์กรค้ายาเสพติดในแต่ละด้าน ทั้งในด้านการผลิต การส่งผ่านและลำเลียง การดำเนินการแพร่ระบาดของยาเสพติด การรวบรวมเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด การฟอกเงินทั้งในและต่างประเทศ โดยผ่านตัวแทนจำหน่ายระดับกลาง ให้เกิดประโยชน์ และปิดบังที่มาของเงินที่ได้รับจากการค้ายาเสพติด โดยมีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน, การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน, มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน, การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย, มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน, มีการเกื้อหนุนพึ่งพากัน และมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนกัน โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติดในเชิงระบบตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974), Dale S. Beach (1965) และทฤษฎีแรงจูงใจ สุพัตรา สุภาพ (2535) และการวิเคราะห์เครือข่ายตามแนวคิดของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล

แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ได้แก่ แนวคิดการค้ายาเสพติด ซึ่งยาเสพติด อธิบายถึงวัตถุดิบพืชชนิดหนึ่งที่เป็นสาร หรือยาที่ได้จากพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์สารเคมี แล้วให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติด เป็นแนวคิดหลักส่วนแนวคิดและทฤษฎีอื่นเป็นแนวคิดเสริม ได้แก่ ทฤษฎีแรงจูงใจ อธิบายถึงสาเหตุของแรงจูงใจ ที่นำไปสู่การกระทำผิด คดีจำหน่ายยาเสพติด ทฤษฎีการผูกมัดทางสังคม อธิบายถึงการกระทำผิดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความใกล้ชิด การมีพันธะ รวมถึงการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันทางสังคมต่าง ๆ และทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เป็นทฤษฎีที่ให้ความสนใจในเรื่องความถี่ ความเข้ม และความสัมพันธ์ของการติดต่อกันในสังคมมากกว่าที่จะให้ความสนใจในเรื่องลักษณะสิ่งแวดล้อมภายนอก

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่ง หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายโดยการนำแนวคิดหรือประเด็นจากแนวคิดที่เกี่ยวกับเครือข่าย ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่วนของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล เป็นแนวคิดรองลงมาเพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อตอบ โจทย์คำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งได้กำหนดประเด็นที่ศึกษาไว้ดังนี้

1. ภูมิหลังนักค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การศึกษาถึงเครือข่ายและปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ใช้แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่ง หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวคิดหลัก ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974) โดยได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่วนแนวคิดของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล เป็นแนวคิดรองลงมาเพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยอธิบายถึงคุณลักษณะของสมาชิกในเครือข่าย ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 สัญชาติ
- 1.4 สถานภาพการสมรส
- 1.5 ถูกดำเนินคดียาเสพติดประเภท
- 1.6 ถูกต้องโทษมาแล้วกี่ครั้ง
- 1.7 ศาลมีคำสั่งจำคุกกี่ปี
- 1.8 ก่อนถูกตัดสินจำคุกมีอาชีพอะไร
- 1.9 จบการศึกษาชั้นสูงสุด
- 1.10 ก่อนถูกตัดสินจำคุกมีรายได้ต่อเดือนประมาณ
- 1.11 ภูมิลำเนา
- 1.12 ภาระหนี้สิน

2. กระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การศึกษากระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม เพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งกระบวนการค้ายาเสพติด หมายถึง กลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลนั้น มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มหรือองค์กรค้ายาเสพติดในแต่ละด้าน ทั้งในด้านการผลิต การส่งผ่านและลำเลียง การดำเนินการแพร่ระบาดของยาเสพติด การรวบรวมเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด การฟอกเงินทั้งในและต่างประเทศ โดยผ่านตัวแทนจำหน่ายระดับกลาง ให้เกิดประโยชน์ และปิดบังที่มาของเงินที่ได้รับจากการค้ายาเสพติด โดยมีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน, การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน, มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน, การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย, มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน, มีการเกื้อหนุนพึ่งพากันและมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนกัน ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติดในเชิงระบบตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974), Dale S. Beach (1965) และทฤษฎีแรงงูใจ สุพัตรา สุภาพ (2535) และการวิเคราะห์เครือข่ายตามแนวคิดของพิมพัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล ประกอบด้วย

2.1 ลักษณะภูมิหลังของนักค้ายาเสพติด

ลักษณะภูมิหลังของผู้ค้ายาเสพติด อธิบายถึงลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายในและภายนอกและ ปัจจัยต่าง ๆ อันมีอิทธิพลต่อผู้ค้ายาเสพติด อันได้แก่ เพศ, อายุ, สัญชาติ, สถานภาพการสมรส, ถูกดำเนินคดียาเสพติดประเภท, ถูกต้องโทษมาแล้วกี่ครั้ง, ศาลมีคำสั่งจำคุกกี่ปี, ก่อนถูกตัดสินจำคุกมีอาชีพอะไร, จบการศึกษาชั้นสูงสุด, ก่อนถูกตัดสินจำคุกมีรายได้ต่อเดือนประมาณ, ภูมิลำเนา, ภาระหนี้สิน

2.2 ลักษณะการครอบครองและวิธีการผลิตยาเสพติด

การนำวัตถุดิบและสารบางอย่างซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตมาแปรสภาพ โดยผ่านกระบวนการผลิตตามลำดับขั้นตอนของการกระทำก่อนหลัง ออกมาเป็นยาเสพติด

2.2.1 การผสมสารตั้งต้น สารตั้งต้นที่ผู้ค้ายาเสพติดใช้เป็นส่วนผสมหลักในการผลิตยาเสพติด

- 1) ลักษณะของสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด
- 2) ชนิดของสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด

2.2.2 การแบ่งยาเสพติด ลักษณะของการนำยาเสพติดหรือสารเสพติดมาแบ่งให้มีให้มีขนาดเล็กลงหรือผสมให้มีให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และการนำยาเสพติดมาบด ละลายแล้ว นำมาผสมใหม่เพื่อให้ได้ปริมาณที่มากขึ้น

- 1) จำนวนปริมาณสารหรือยาเสพติดก่อนนำมาแบ่ง
- 2) จำนวนปริมาณยาเสพติดที่ได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

2.2.3 การบรรจุยาเสพติด ลักษณะการนำยาเสพติดมาบรรจุหีบห่อ หรือการแพกยาเสพติดเพื่อสะดวกในการขนส่งไปยังปลายทาง ปริมาณยาเสพติดที่ผู้ค้ายาเสพติด บรรจุหรือใส่ยาเสพติดลงไป เพื่อส่งให้กับลูกค้า

2.2.4 การลำเลียงยาเสพติด ลักษณะการขนย้ายยาเสพติดของนักค้ายาเสพติด วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการขนย้ายยาเสพติดไปส่งให้กับลูกค้า

2.2.5 การซุกซ่อนยาเสพติด ลักษณะการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ หรือการจับกุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- 1) วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อให้รอดพ้นจากการตรวจจับ
- 2) วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อให้รอดพ้นการถูกจับกุม

2.3 ลักษณะการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติด

ลักษณะการลำเลียงยาเสพติดของนักค้ายาเสพติดไปส่งให้กับลูกค้าโดยมีการนัดหมาย เวลา สถานที่และวิธีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว

2.3.1 การลำเลียงในการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติด

ลักษณะการขนย้ายยาเสพติดที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการนำยาเสพติดส่งมอบให้กับลูกค้าและลักษณะของการรับยาเสพติดของลูกค้าที่มารับยาเสพติด

- 1) วิธีการลำเลียงยาเสพติดของนักค้ายาเสพติดเพื่อส่งมอบให้กับลูกค้า
- 2) วิธีการรับมอบยาเสพติดของลูกค้า

2.3.2 สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติด การกำหนดสถานที่ที่จะส่งมอบยาเสพติดทั้งนักค้ายาเสพติดและลูกค้าซึ่งได้ตกลงกันเป็นที่แน่ชัดแล้ว

- 1) การกำหนดลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบ
- 2) การกำหนดลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการรับมอบยาเสพติด

2.3.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบยาเสพติด การกำหนด เวลาที่
นักค้ายาเสพติดนัดหมาย ในการส่งมอบยาเสพติดให้กับลูกค้า

- 1) ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัดหมายเพื่อส่งมอบยาเสพติด
- 2) ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัดหมายเพื่อรับมอบยาเสพติด

2.3.4 การติดต่อสื่อสารในการส่งมอบและรับมอบยาเสพติด
ลักษณะการติดต่อสื่อสารกันระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้าเพื่อส่งมอบยาเสพติด วิธีที่ใช้ในการ
ติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้าเพื่อส่งมอบและรับมอบยาเสพติด

2.4 ลักษณะการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ที่ได้จากการค้ายาเสพติด

ลักษณะของการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ เป็นลักษณะการตกลงกันระหว่าง
นักค้ายาเสพติดกับลูกค้า ที่จะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยได้มีการนัดเวลา สถานที่
และวิธีการติดต่อสื่อสารกันในการรับ มอบผลประโยชน์ที่ได้ตกลงกันไว้

2.4.1 การตกลงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ลักษณะการส่งมอบ-รับมอบ
ผลประโยชน์ซึ่งนักค้ายาเสพติดและลูกค้าได้ตกลงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน สิ่งที่ใช้ในการ
แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้า

2.4.2 สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์ ลักษณะของ
สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้า การกำหนด
สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์

2.4.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์ การกำหนด
ช่วงเวลาที่นักค้ายาเสพติดนัดหมายในการส่งและรับมอบผลประโยชน์ ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัด
หมายในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์

2.4.4 การติดต่อสื่อสารในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์ ลักษณะ
การติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้าเพื่อส่งมอบผลประโยชน์ วิธีการที่ใช้ในการ
ติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้า เพื่อรับมอบผลประโยชน์

3. สาเหตุที่นำไปสู่กระบวนการค้ายาเสพติด

โดยการศึกษาจากสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม กฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมของ
ผู้เสพ (เหยื่อ) ของกระบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย

3.1 สาเหตุส่วนบุคคล

3.1.1 สาเหตุจากภูมิหลังส่วนบุคคล ภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้เสพและนักค้า
ยาเสพติด เกี่ยวกับ อายุ การศึกษา อาชีพก่อนเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ภูมิฐานะ สถานภาพ
รายได้ และภาระหนี้สิน

3.1.2 สาเหตุจากภายในครอบครัว สถานภาพของครอบครัว ความอบอุ่นภายในครอบครัว ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว มีใครในครอบครัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ มีใครในครอบครัวที่ประกอบอาชีพผิดกฎหมายหรือไม่อย่างไร

3.1.2.1 ลักษณะของครอบครัว

3.1.2.2 การเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของคนในครอบครัว

3.1.2.3 การประกอบอาชีพของคนในครอบครัว

3.1.3 สาเหตุจากความจำเป็นในอาชีพ การประกอบอาชีพก่อนที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมีลักษณะเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ทักษะและความชำนาญ และมีค่าจ้างที่พอดีกับความต้องการ

3.1.3.1 ลักษณะของอาชีพที่ทำ

3.1.3.2 รายได้จากการประกอบอาชีพ

3.1.3.3 ความรู้ ทักษะ ความชำนาญในการประกอบอาชีพ

3.2 สาเหตุการเข้าถึงยาเสพติด

3.2.1 สาเหตุจากการถูกชักชวน การชักชวนของคนอื่น อาจเกิดจากการเชื่อตามคำชักชวนโฆษณาของผู้ขายสินค้าที่เป็นสิ่งเสพติดบางชนิด โดยผู้ขายโฆษณาสรรพคุณของสิ่งเสพติดนั้นว่ามีคุณภาพดีสารพัดอย่าง ผู้ที่เชื่อคำชักชวนโฆษณาดังกล่าวจึงไปซื้อตามคำชักชวนของเพื่อนฝูง ซึ่งโดยมากเป็นพวกที่ติดสิ่งเสพติดนั้นอยู่แล้ว ด้วยความเกรงใจเพื่อนหรือเชื่อเพื่อนหรือต้องการแสดงว่าตัวเป็นพวกเดียวกับเพื่อน จึงใช้สิ่งเสพติดนั้นและการถูกล่อลวงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อหันมาเป็นผู้ค้ายาเสพติดเสียเอง

3.2.1.1 เพื่อนสนิท

3.2.1.2 ญาติ พี่น้อง

3.2.1.3 เพื่อนร่วมงาน

3.2.1.4 บุคคลที่ไม่รู้จักกันมาก่อน

3.2.2 สาเหตุจากความผูกพันทางสังคม

3.2.2.1 การยอมรับบรรทัดฐานทางสังคมและการพัฒนาความรู้สึกผิด

ชอบ ชั่ว ดี

1) ความผูกพันต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

2) ความยึดมั่นต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ

3) การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่สังคมยอมรับ

4) ความเชื่อมั่นในบรรทัดฐานและค่านิยม

3.2.2.2 ข้อผูกมัดที่ผูกมัดกับการดำเนินชีวิตในรูปแบบของสังคม
 1) ความผูกพันทางจิตใจที่จะยอมรับต่อพันธะต่าง ๆ ในสังคม
 2) ความผูกพันที่มีเหตุมีผลของบุคคล เช่นความผูกพันภายในครอบครัว

3) ความผูกพันที่เกี่ยวข้องและเกิดขึ้นภายหลังในฐานะทางครอบครัวและสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป

4) ความผูกพันทางความเชื่อเช่นความเชื่อว่างูหมายไม่เป็นธรรม

3.2.2.3 การมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

1) ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม

2) ระยะเวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม

3) ความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของสังคม

3.2.2.4 คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันจะมีความเชื่อความรู้สึกต่อ

บรรทัดฐานและค่านิยมเหมือนกัน

1) ความเชื่อในเรื่องของแนวคิดที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาของสังคม

2) รู้สึกต่อค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

3.2.3 สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง เป็นสาเหตุที่ทำให้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประกอบด้วย ปัญหาความยากจน ปัญหาสถานะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศ ปัญหาการว่างงาน ปัญหารายได้ที่ไม่เป็นธรรม

3.2.3.1 ความยากจน

3.2.3.2 รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ค่าใช้จ่ายสูง รายได้ต่ำ

3.2.3.3 ไม่มีงานทำ

3.2.4 สาเหตุจากการขาดความรู้ในเรื่องยาเสพติด การรับรู้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งเป็นอันตรายต่อร่างกาย

3.2.3.1 ความรู้พื้นฐานด้านยาเสพติด

3.2.3.2 ความรู้พื้นฐานด้านกฎหมาย

3.3. สาเหตุทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเข้าสู่กระบวนการหรือเครือข่ายยาเสพติด

3.3.1 สาเหตุสภาพแวดล้อมของสังคม สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวยาและจิตใจของบุคคล ทำให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดขึ้นได้ ประกอบด้วย เพื่อนสภาพสังคมที่เป็นสื่อชักนำ สภาพแวดล้อมที่มีความกดดันต่อจิตใจ และจากสภาพแวดล้อมที่ขาด

การชักจูงไปในทางที่ดี เช่น การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อจิตใจและการกระทำของบุคคลเพราะบุคคลมักจะทำตามเพื่อนของคุณ โดยนี่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่บางสิ่งก็เป็นสิ่งที่ไม่ดีโดยบุคคลอาจจะคิดว่าไม่เห็นจะไม่ดีตรงไหนก็เพราะบุคคลอยู่กับเพื่อนและเห็นการกระทำของเพื่อนของบุคคลจนชินตา จึงไม่รู้สักอะไร การคบเพื่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

- 1) ลักษณะของครอบครัว
- 2) ลักษณะการคบเพื่อน
- 3) ลักษณะสภาพของชุมชนที่อยู่อาศัย
- 4) ลักษณะกิจกรรมของชุมชน
- 5) ลักษณะแหล่งอบายมุขที่มีอยู่ในชุมชน

3.3.2 สาเหตุจากความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเช่นเป็นญาติ เป็นเพื่อน เป็น ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

- 1) ลักษณะการรู้จักกันกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 2) ลักษณะการได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 3) ความรู้สึกที่ได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

4. เครือข่ายยาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การศึกษาเครือข่ายยาเสพติดโดยการใช้แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวคิด /หลักการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายโดยการนำแนวคิดหรือประเด็นจากแนวคิดที่เกี่ยวกับเครือข่าย ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันส่วนของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล เป็นแนวคิดรองลงมาเพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

4.1. องค์ประกอบของเครือข่าย

ลักษณะองค์ประกอบของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

- 4.1.1. คุณลักษณะของสมาชิกในเครือข่าย
- 4.1.2. วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของเครือข่าย

การมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตนเองและการรับรู้วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) การเข้าร่วมหรือไม่เข้าในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของเครือข่าย
- 2) การมุ่งกระทำแต่งงานที่เกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองเท่านั้น

4.1.3 กฎ กติกาในการดำเนินงาน กฎ กติกาในการดำเนินงาน ของสมาชิกแต่ละคน และกฎ กติการ่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) มีความพร้อมเพรียงกันหรือไม่พร้อมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย
- 2) มีการลงโทษหรือชมเชยสมาชิกและผู้เสพที่ละเมิดกฎกติกาของเครือข่าย

4.2 ลักษณะของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่าย

ลักษณะของโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

- 4.2.1 ขนาดของเครือข่าย ที่มีจำนวนสมาชิกและมีความสัมพันธ์กันในเครือข่าย
- 1) จำนวนสมาชิกของเครือข่าย
 - 2) จำนวนสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันในเครือข่าย

4.2.2 ตำแหน่งของบุคคลในเครือข่าย มีระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) มีความสัมพันธ์กันโดยตรง
- 2) มีความสัมพันธ์กันโดยอ้อม (ผ่านหรือส่งต่อจากบุคคลอื่น)
- 3) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.2.3 ความหนาแน่นและความเกี่ยวพันภายในเครือข่าย มีการเข้าถึงกันและส่งข้อมูลระหว่างกันของสมาชิกนักค้าในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) มีลักษณะขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลา ในการเข้าถึงกัน
- 2) มีลักษณะขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลา ในการส่งข้อมูล

ระหว่างกัน

4.2.4 ความเท่าเทียมกันของความสัมพันธ์ ซึ่งมีระดับของความสัมพันธ์ระหว่างกันของนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) เช่น ระดับสูง – ต่ำ ของความสัมพันธ์ (ความสัมพันธ์แนวตั้ง) หรือความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน (ความสัมพันธ์ในแนวนอน)

- 1) มีลักษณะการแสดงออกต่อกันในระดับของความสัมพันธ์อย่างเห็นได้ชัด
- 2) มีลักษณะของการแสดงสถานภาพที่เหนือกว่าและต่ำกว่ากัน
ในเครือข่ายอย่างเห็นได้ชัด
- 3) ความสัมพันธ์แนวตั้งคือความสามารถในการเป็นผู้กำหนดกรอบ
ในการดำเนินงานของเครือข่าย
- 4) ความสัมพันธ์ในแนวนอน คือ ต่างคนต่างดำเนินงานตามบทบาท
หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4.3 ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมภายในเครือข่าย

ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดใน
เขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.3.1 ที่มาของความสัมพันธ์ ได้แก่ เิงเครือข่ายหรือวัฒนธรรม เิงสถานภาพ
หรือบทบาท เิงอำนาจและเิงแลกเปลี่ยน

4.3.1.1 ที่มาของความสัมพันธ์เิงเครือข่ายหรือวัฒนธรรม เป็น
ลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมาก่อนและขณะที่อยู่ในเครือข่าย ความสัมพันธ์ทางเครือข่าย
หรือวัฒนธรรมหมายถึง ความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคมทั้งที่ใกล้ชิด
หรือไม่ใกล้ชิดกันมาก่อน

1) เป็นลักษณะที่สมาชิกในเครือข่ายที่มีความใกล้ชิดกันเิง
เครือข่ายหรือวัฒนธรรม เช่น การเป็นญาติพี่น้องกัน การใช้ภาษาพูดเดียวกัน การนับถือศาสนา
เดียวกัน

2) เป็นลักษณะที่สมาชิกในเครือข่ายทางสังคมที่ใกล้ชิดกัน
เช่น การเป็นคนในชุมชน / หมู่บ้านเดียวกัน / เป็นเพื่อนกัน

4.3.1.2 ที่มาของความสัมพันธ์เิงสถานภาพหรือบทบาทความ
สัมพันธ์ในลักษณะของลูกจ้างกับนายจ้าง ซึ่งลูกจ้างต้องดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อแลก
กับค่าจ้างที่ได้จากนายจ้าง

1) การได้รับมอบหมายและรับดำเนินงานที่ได้รับคำสั่งจาก
เครือข่ายให้ดำเนินการ

2) การมอบและรับค่าจ้างหรือผลประโยชน์จากเครือข่ายเมื่อ
ปฏิบัติงานเสร็จแล้ว

4.3.1.3 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความไม่เท่ากันในการแลกเปลี่ยน ผู้ที่อยู่เหนือกว่าใช้ความได้เปรียบจากสถานภาพที่อยู่เหนือกว่าเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าในการแลกเปลี่ยน

- 1) สถานภาพที่อยู่เหนือหรือต่ำกว่าของกลุ่มแลกเปลี่ยนในเครือข่าย
- 2) ผู้ที่อยู่เหนือกว่าเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าในการแลกเปลี่ยน

ในเครือข่าย

4.3.1.4 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การแลกเปลี่ยนระหว่างคู่แลกเปลี่ยนที่มีความเท่าเทียมกันของความสัมพันธ์

- 1) สถานภาพที่เท่าเทียมกันของความสัมพันธ์ระหว่างคู่แลกเปลี่ยน

- 2) มีความสมัครใจแลกเปลี่ยน / มีความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

4.3.2 การมีปฏิสัมพันธ์กันในเครือข่าย การมีปฏิสัมพันธ์ มีการพบปะและพูดคุยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

4.3.2.1 ลักษณะ ขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลาในการพบปะกัน

4.3.2.2 ลักษณะ ขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลาในการพูดคุยกัน

4.3.3 ความผูกพันระหว่างกันในเครือข่าย ความผูกพันระหว่างกัน การห้วงหาอาหารระหว่างกัน ของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

4.3.3.1 สาเหตุที่ทำให้ต้องห้วงหาอาหารกัน

4.3.3.2 การสอบถามหรือถามถึงสภาพการทำงาน การพำนัก และความ เป็นอยู่ของกันและกัน

4.3.4 การมีอิทธิพลต่อกันในเครือข่าย การมีอิทธิพลต่อกันเป็นการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสมาชิกอื่นในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

4.3.4.1 การเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลอื่น

4.3.4.2 ความสามารถในการประสานงาน

4.3.4.3 ความสามารถในการเป็นผู้กำหนดกรอบในการดำเนินงาน

4.3.5 การมีสถานะความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่าย การมีสถานะความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลง (เพิ่มหรือลดลง) หรือ ไม่เปลี่ยนแปลงของระยะห่างความสัมพันธ์

- 4.3.5.1 การเป็นผู้มีอำนาจในการแบ่งปันผลประโยชน์
- 4.3.5.2 ความสามารถในการเข้าถึงสมาชิกในและนอกเครือข่าย
- 4.3.5.3 ขั้นตอนของความสัมพันธ์ในเครือข่าย
- 4.3.5.4 ระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างกันในเครือข่าย

4.4 กระบวนการสร้างเครือข่าย ลักษณะของกระบวนการสร้างเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.4.1 การสร้างเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด การสร้างเครือข่ายเป็นขั้นตอนการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กันจนมีเครือข่ายเกิดขึ้น เช่น ลักษณะของการประสานงานและการสร้างความสัมพันธ์กัน จนมีเครือข่ายเกิดขึ้น

4.4.2 การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมจนทำให้ผู้เสพตกเป็นเหยื่อของการค้ายาเสพติดในกระบวนการค้ายาเสพติด

- 4.3.5.1 ขั้นตอนการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ)
- 4.3.5.2 ขั้นตอนที่ผู้เสพ (เหยื่อ) ถูกแสวงหาผลประโยชน์

4.4.3 การพัฒนาเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมให้มีความสะดวกและรวดเร็ว

- 4.4.3.1 ระดับความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย
- 4.4.3.2 จำนวนผลประโยชน์ที่เครือข่ายได้รับจากการพัฒนา
- 4.4.3.3 จำนวนครั้งที่สามารถหลบเลี่ยงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการพัฒนาเครือข่าย โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม

4.4.4 การขยายเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด การขยายเครือข่ายเป็นการขยายความสัมพันธ์ไปยังบุคคลภายนอกเครือข่ายหรือสมาชิกเครือข่ายอื่น

- 4.4.4.1 จำนวนนักค้ารายใหม่ที่เกิดขึ้นจากการขยายเครือข่าย
- 4.4.4.2 จำนวนผู้เสพ (เหยื่อ) รายใหม่ที่เกิดขึ้นจากการขยายเครือข่าย

4.5 ผลงานเครือข่าย ลักษณะของผลงานของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.5.1 ลักษณะการต่อรองของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นลักษณะการต่อรองของเครือข่ายเป็นการเจรจากันเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน เช่น การเจรจากันเพื่อหาข้อตกลงเรื่องจำนวนของผลประโยชน์ที่จะได้รับเปรียบเทียบกับปริมาณงานและระดับความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงาน

- 1) มีการเจรจา / ลักษณะของการเจรจาเพื่อหาข้อตกลง

2) จำนวนผลประโยชน์หรือจำนวนสินบน (กรณีมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง) ที่ได้รับ

3) การถูกจับหรือไม่ถูกจับ กรณีต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.5.2 ลักษณะการแบ่งปันผลประโยชน์ของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด การแบ่งปันผลประโยชน์ในเครือข่าย ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันและเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งปันผลประโยชน์ในกระบวนการค้ายาเสพติด

1) จำนวนผลประโยชน์ที่ได้รับของสมาชิกเครือข่ายแต่ละคน

2) ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันในเครือข่าย

3) เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งปันผลประโยชน์ในการแบ่งปันผลประโยชน์ในเครือข่าย

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดที่ 3

แนวทางการสัมภาษณ์ชุดนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคลากรในองค์กรภาครัฐของประเทศไทยและบุคลากรจากองค์กรเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงกระบวนการค้ายาเสพติด เครือข่ายการค้ายาเสพติด และปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งได้กำหนดประเด็นที่ศึกษาไว้ดังนี้

1. ภูมิหลังนักค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การศึกษาถึงเครือข่ายและปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ใช้แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่ง หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวคิดหลัก ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974) โดยได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่วนแนวคิดของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล เป็นแนวคิดรองลงมาเพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยอธิบายถึงคุณลักษณะของสมาชิกในเครือข่าย ประกอบด้วยคุณลักษณะ เช่น เพศ, อายุ, สัญชาติ, ภูมิลำเนาและภาระหนี้สิน เป็นต้น

2. กระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การศึกษากระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม เพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งกระบวนการค้ายาเสพติด หมายถึง กลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลนั้น มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มหรือองค์กรค้ายาเสพติดในแต่ละด้าน ทั้งในด้านการผลิต การส่งผ่านและลำเลียง การดำเนินการแพร่ระบาดของยาเสพติด การรวบรวมเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด การฟอกเงินทั้งในและต่างประเทศ โดยผ่านตัวแทนจำหน่ายระดับกลาง ให้เกิดประโยชน์ และปิดบังที่มาของเงินที่ได้รับจากการค้ายาเสพติด โดยมีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน, การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน, มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน, การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย, มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน, มีการเกื้อหนุนพึ่งพากันและมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนกัน ทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์สาเหตุการค้ายาเสพติดในเชิงระบบตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974), Dale S. Beach

(1965) และทฤษฎีแรงจูงใจ สุพัตรา สุภาพ (2535) และการวิเคราะห์เครือข่ายตามแนวคิดของ พิมพัลย์ ปริดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล ประกอบด้วย

2.1 ลักษณะภูมิหลังของนักค้ายาเสพติด

ลักษณะภูมิหลังของผู้ค้ายาเสพติด อธิบายถึงลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายในและภายนอกและ ปัจจัยต่าง ๆ อันมีอิทธิพลต่อผู้ค้ายาเสพติด เช่น เพศ, อายุ, สัญชาติ, ภูมิฐานะและภาระหนี้สิน เป็นต้น

2.2 ลักษณะการครอบครองและวิธีการผลิตยาเสพติด

การนำวัตถุดิบและสารบางอย่างซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตมาแปรสภาพ โดยผ่านกระบวนการผลิตตามลำดับขั้นตอนของการกระทำก่อนหลัง ออกมาเป็นยาเสพติด

2.2.1 การผสมสารตั้งต้น สารตั้งต้นที่ผู้ค้ายาเสพติดใช้เป็นส่วนผสมหลักในการผลิตยาเสพติด

- 1) ลักษณะของสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด
- 2) ชนิดของสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด

2.2.2 การแบ่งยาเสพติด ลักษณะของการนำยาเสพติดหรือสารเสพติดมาแบ่งให้มีให้มีขนาดเล็กกลงหรือผสมให้มีให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และการนำยาเสพติดมาบด ละลายแล้ว นำมาผสมใหม่เพื่อให้ได้ปริมาณที่มากขึ้น

- 1) จำนวนปริมาณสารหรือยาเสพติดก่อนนำมาแบ่ง
- 2) จำนวนปริมาณยาเสพติดที่ได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

2.2.3 การบรรจุยาเสพติด ลักษณะการนำยาเสพติดมาบรรจุหีบห่อ หรือการแพคยาเสพติดเพื่อสะดวกในการขนส่ง ไปยังปลายทาง ปริมาณยาเสพติดที่ผู้ค้ายาเสพติด บรรจุหรือใส่ยาเสพติดลงไป เพื่อส่งให้กับลูกค้า

2.2.4 การลำเลียงยาเสพติด ลักษณะการขนย้ายยาเสพติดของนักค้ายาเสพติด วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการขนย้ายยาเสพติดไปส่งให้กับลูกค้า

2.2.5 การซุกซ่อนยาเสพติด ลักษณะการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ หรือการจับกุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- 1) วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อให้รอดพ้นจากการตรวจจับ
- 2) วิธีการที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการซ่อนเร้น อำพรางยาเสพติดเพื่อให้รอดพ้นการถูกจับกุม

2.3 ลักษณะการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติด

ลักษณะการลำเลียงยาเสพติดของนักค้ายาเสพติดไปส่งให้กับลูกค้าโดยมีการนัดหมาย เวลา สถานที่และวิธีการติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว

2.3.1 การลำเลียงในการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติด

ลักษณะการขนย้ายยาเสพติดที่นักค้ายาเสพติดใช้ในการนำยาเสพติดส่งมอบให้กับลูกค้าและลักษณะของการรับยาเสพติดของลูกค้าที่มารับยาเสพติด

- 1) วิธีการลำเลียงยาเสพติดของนักค้ายาเสพติดเพื่อส่งมอบให้กับลูกค้า
- 2) วิธีการรับมอบยาเสพติดของลูกค้า

2.3.2 สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบยาเสพติด

การกำหนดสถานที่ที่จะส่งมอบยาเสพติดทั้งนักค้ายาเสพติดและลูกค้าซึ่งได้ตกลงกันเป็นที่แน่ชัดแล้ว

- 1) การกำหนดลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบ
- 2) การกำหนดลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการรับมอบยาเสพติด

2.3.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบยาเสพติด

การกำหนด เวลาที่นักค้ายาเสพติดนัดหมาย ในการส่งมอบยาเสพติดให้กับลูกค้า

- 1) ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัดหมายเพื่อส่งมอบยาเสพติด
- 2) ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัดหมายเพื่อรับมอบยาเสพติด

2.3.4 การติดต่อสื่อสารในการส่งมอบและรับมอบยาเสพติด

ลักษณะการติดต่อสื่อสารกันระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้าเพื่อส่งมอบยาเสพติด วิธีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้าเพื่อส่งมอบและรับมอบยาเสพติด

2.4 ลักษณะการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ที่ได้จากการค้ายาเสพติด

ลักษณะของการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ เป็นลักษณะการตกลงกันระหว่างนักค้ายาเสพติดกับลูกค้า ที่จะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยได้มีการนัดหมาย เวลา สถานที่และวิธีการติดต่อสื่อสารกันในการรับ มอบผลประโยชน์ที่ได้ตกลงกันไว้

2.4.1 การตกลงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

ลักษณะการส่งมอบ-รับมอบผลประโยชน์ซึ่งนักค้ายาเสพติดและลูกค้าได้ตกลงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน สิ่งที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้า

2.4.2 สถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์

ลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์ระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้า การกำหนดสถานที่ที่ใช้ในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์

2.4.3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์ การกำหนด

ช่วงเวลาที่นักค้ายาเสพติดนัดหมายในการส่งและรับมอบผลประโยชน์ คือ ช่วงเวลาที่ใช้ในการนัดหมายในการส่งมอบและรับมอบผลประโยชน์

2.4.4 การติดต่อสื่อสารในการส่งมอบและการรับมอบผลประโยชน์ ลักษณะ

การติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้าเพื่อส่งมอบผลประโยชน์ มีวิธีการที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักค้ายาเสพติดและลูกค้า เพื่อรับมอบผลประโยชน์

3. สาเหตุที่นำไปสู่กระบวนการค้ายาเสพติด

โดยการศึกษาจากสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม กฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมของผู้เสพ (เหยื่อ) ของกระบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย

3.1 สาเหตุส่วนบุคคล

3.1.1 สาเหตุจากภูมิหลังส่วนบุคคล ภูมิหลังส่วนบุคคลของผู้เสพและนักค้ายาเสพติด เกี่ยวกับ อายุ การศึกษา อาชีพก่อนเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ภูมิฐานะ สถานภาพ รายได้ และภาระหนี้สิน

3.1.2 สาเหตุจากภายในครอบครัว สถานภาพของครอบครัว ความอบอุ่นภายในครอบครัว ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว มีใครในครอบครัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ มีใครในครอบครัวที่ประกอบอาชีพผิดกฎหมายหรือไม่อย่างไร

3.1.2.1 ลักษณะของครอบครัว

3.1.2.2 การเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของคนในครอบครัว

3.1.2.3 การประกอบอาชีพของคนในครอบครัว

3.1.3 สาเหตุจากความจำเป็นในอาชีพ การประกอบอาชีพก่อนที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมีลักษณะเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ทักษะและความชำนาญ และมีค่าจ้างที่พอดีกับความต้องการ

3.1.3.1 ลักษณะของอาชีพที่ทำ

3.1.3.2 รายได้จากการประกอบอาชีพ

3.1.3.3 ความรู้ ทักษะ ความชำนาญในการประกอบอาชีพ

3.2 สาเหตุการเข้าถึงยาเสพติด

3.2.1 สาเหตุจากการถูกชักชวน การชักชวนของคนอื่น อาจเกิดจากการเชื่อตาม คำชักชวนโฆษณาของผู้ขายสินค้าที่เป็นสิ่งเสพติดบางชนิด โดยผู้ขายโฆษณาสรรพคุณของสิ่งเสพติดนั้นว่ามีคุณภาพดีสารพัดอย่าง ผู้ที่เชื่อคำชักชวน โฆษณาดังกล่าวจึงไปซื้อตามคำชักชวนของเพื่อนฝูง ซึ่งโดยมากเป็นพวกที่ติดสิ่งเสพติดนั้นอยู่แล้ว ด้วยความเกรงใจเพื่อนหรือเชื่อเพื่อน หรือต้องการแสดงว่าตัวเป็นพวกเดียวกับเพื่อน จึงใช้สิ่งเสพติดนั้นและการถูกล่อลวงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อหันมาเป็นผู้ค้ายาเสพติดเสียเอง

3.2.1.1 เพื่อนสนิท

3.2.1.2ญาติ พี่น้อง

3.2.1.3 เพื่อนร่วมงาน

3.2.1.4 บุคคลที่ไม่รู้จักกันมาก่อน

3.2.2 สาเหตุจากความผูกพันทางสังคม

3.2.2.1 การยอมรับบรรทัดฐานทางสังคมและการพัฒนาความรู้สึกผิด

ชอบ ชั่ว ดี

1) ความผูกพันต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

2) ความยึดมั่นต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ

3) การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่สังคมยอมรับ

4) ความเชื่อมั่นในบรรทัดฐานและค่านิยม

3.2.2.2 ข้อผูกมัดที่ผูกมัดกับการดำเนินชีวิตในรูปแบบของสังคม

1) ความผูกพันทางจิตใจที่จะยอมรับต่อพันธะต่างๆในสังคม

2) ความผูกพันที่มีเหตุมีผลของบุคคล เช่น ความผูกพันภายใน

ครอบครัว

3) ความผูกพันที่เกี่ยวข้องและเกิดขึ้นภายหลังในฐานะทาง

ครอบครัวและสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป

4) ความผูกพันทางความเชื่อเช่นความเชื่อว่าการสูบบุหรี่ไม่เป็นกรรม

3.2.2.3 การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

1) ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม

2) ระยะเวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม

3) ความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของสังคม

3.2.2.4 คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันจะมีความเชื่อความรู้สึกต่อบรรทัดฐานและค่านิยมเหมือนกัน

- 1) ความเชื่อในเรื่องของแนวคิดที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาของสังคม
- 2) รู้สึกต่อก่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา

3.2.3 สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง เป็นสาเหตุที่ทำให้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประกอบด้วย ปัญหาความยากจน ปัญหาสถานะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศ ปัญหาการว่างงาน ปัญหารายได้ที่ไม่เป็นธรรม

3.2.3.1 ความยากจน

3.2.3.2 รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ค่าใช้จ่ายสูง รายได้ต่ำ

3.2.3.3 ไม่มีงานทำ

3.2.4 สาเหตุจากการขาดความรู้ในเรื่องยาเสพติด การรับรู้ว่ายาเสพติดเป็นสิ่งเป็นอันตรายต่อร่างกาย

3.2.4.1 ความรู้พื้นฐานด้านยาเสพติด

3.2.4.2 ความรู้พื้นฐานด้านกฎหมาย

3.3. สาเหตุทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเข้าสู่กระบวนการหรือเครือข่ายยาเสพติด

3.3.1 สาเหตุสภาพแวดล้อมของสังคม สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าตัวยาและจิตใจของบุคคล ทำให้เกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดขึ้นได้ ประกอบด้วย เพื่อนสภาพสังคมที่เป็นสื่อชักนำ สภาพแวดล้อมที่มีความกดดันต่อจิตใจ และจากสภาพแวดล้อมที่ขาดการชักจูงไปในทางที่ดี เช่น การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อจิตใจและการกระทำของบุคคลเพราะบุคคลมักจะทำตามเพื่อนของคุณ โดยนี่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่บางสิ่งก็เป็นสิ่งที่ไม่ดีโดยบุคคลอาจจะคิดว่าไม่เห็นจะไม่ดีตรงไหนก็เพราะบุคคลอยู่กับเพื่อนและเห็นการกระทำของเพื่อนของบุคคลจนชินตา จึงไม่รู้สึกละอาย การคบเพื่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

- 1) ลักษณะของครอบครัว
- 2) ลักษณะการคบเพื่อน
- 3) ลักษณะสภาพของชุมชนที่อยู่อาศัย
- 4) ลักษณะกิจกรรมของชุมชน
- 5) ลักษณะแหล่งอบายมุขที่มีอยู่ในชุมชน

3.3.2 สาเหตุจากความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเช่นเป็นญาติ เป็น เพื่อน เป็น ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการช่วยเหลือในด้านต่างๆ

1) ลักษณะการรู้จักกันกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2) ลักษณะการได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

3) ความรู้สึกที่ได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอิทธิพลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

4. เครือข่ายยาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การศึกษาเครือข่ายยาเสพติด โดยการใช้แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นแนวคิด /หลักการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย โดยการนำแนวคิดหรือประเด็นจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา Boissvain (1974) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่วนของ พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์และแนวคิดของ ธนา ประมุขกุล เป็นแนวคิดรองลงมาเพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

4.1. องค์ประกอบของเครือข่าย

ลักษณะองค์ประกอบของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.1.1. คุณลักษณะของสมาชิกในเครือข่าย

4.1.2 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของเครือข่าย การมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของตนเองและการรับรู้วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) การเข้าร่วมหรือไม่เข้าในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย
- 2) การมุ่งกระทำแต่งงานที่เกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองเท่านั้น

4.1.3 กฎ กติกาในการดำเนินงาน กฎ กติกาในการดำเนินงาน ของสมาชิกแต่ละคน และกฎ กติการ่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) มีความพร้อมเพรียงกันหรือไม่พร้อมในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย
- 2) มีการลงโทษหรือชมเชยสมาชิกและผู้เสพที่ละเมิดกฎกติกาของเครือข่าย

4.2 ลักษณะของโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่าย

ลักษณะของโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายในกระบวนการค้าขายเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.2.1 ขนาดของเครือข่าย ที่มีจำนวนสมาชิกและมีความสัมพันธ์กันในเครือข่าย

- 1) จำนวนสมาชิกของเครือข่าย
- 2) จำนวนสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันในเครือข่าย

4.2.2 ตำแหน่งของบุคคลในเครือข่าย มีระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) มีความสัมพันธ์กันโดยตรง
- 2) มีความสัมพันธ์กัน โดยอ้อม (ผ่านหรือส่งต่อจากบุคคลอื่น)
- 3) ไม่มีความสัมพันธ์กัน

4.2.3 ความหนาแน่นและความเกี่ยวพันภายในเครือข่าย มีการเข้าถึงกันและส่งข้อมูลระหว่างกันของสมาชิกนักค้าในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) ลักษณะขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลา การเข้าถึงกัน
- 2) ลักษณะขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลา การส่งข้อมูลถึงกัน

4.2.4 ความเท่าเทียมกันของความสัมพันธ์ ซึ่งมีระดับของความสัมพันธ์ระหว่างกันของนักค้ายาเสพติดและผู้เสพ (เหยื่อ) เช่น ระดับสูง – ต่ำ ของความสัมพันธ์ (ความสัมพันธ์แนวตั้ง) หรือความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน (ความสัมพันธ์ในแนวนอน)

- 1) มีลักษณะการแสดงออกต่อกันระดับของความสัมพันธ์อย่างเห็นได้ชัด
- 2) มีลักษณะของการแสดงสถานภาพที่เหนือกว่าและต่ำกว่ากันในเครือข่ายอย่างเห็นได้ชัด
- 3) ความสัมพันธ์แนวตั้งคือความสามารถในการเป็นผู้กำหนดกรอบในการดำเนินงานของเครือข่าย
- 4) ความสัมพันธ์ในแนวนอน คือ ต่างคนต่างดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4.3 ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมภายในเครือข่าย

ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.3.1 ที่มาของความสัมพันธ์ ได้แก่ เชิงเครือญาติหรือวัฒนธรรม เชิงสถานภาพหรือบทบาท เชิงอำนาจและเชิงแลกเปลี่ยน

4.3.1.1 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงเครือญาติหรือวัฒนธรรม เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมาก่อนและขณะที่อยู่ในเครือข่าย ความสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือวัฒนธรรมหมายถึง ความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคมทั้งที่ใกล้ชิดหรือไม่ใกล้ชิดกันมาก่อน

1) เป็นลักษณะที่สมาชิกในเครือข่ายที่มีความใกล้ชิดกันเชิงเครือญาติหรือวัฒนธรรม เช่น การเป็นญาติพี่น้องกัน การใช้ภาษาพูดเดียวกัน การนับถือศาสนาเดียวกัน

2) เป็นลักษณะที่สมาชิกในเครือข่ายทางสังคมที่ใกล้ชิดกัน เช่น การเป็นคนในชุมชน / หมู่บ้านเดียวกัน / เป็นเพื่อนกัน

4.3.1.2 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงสถานภาพหรือบทบาทความสัมพันธ์ในลักษณะของลูกจ้างกับนายจ้าง ซึ่งลูกจ้างต้องดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อแลกกับค่าจ้างที่ได้จากนายจ้าง

1) การได้รับมอบหมายและรับดำเนินงานที่ได้รับคำสั่งจากเครือข่ายให้ดำเนินการ

2) การมอบและรับค่าจ้างหรือผลประโยชน์จากเครือข่ายเมื่อปฏิบัติงานเสร็จแล้ว

4.3.1.3 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความไม่เท่ากันในการแลกเปลี่ยน ผู้ที่อยู่เหนือกว่าใช้ความได้เปรียบจากสถานภาพที่อยู่เหนือกว่าเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าในการแลกเปลี่ยน

1) สถานภาพที่อยู่เหนือหรือต่ำกว่าของกลุ่มแลกเปลี่ยนในเครือข่าย

2) ผู้ที่อยู่เหนือกว่าเอาเปรียบผู้ที่ด้อยกว่าในการแลกเปลี่ยนในเครือข่าย

4.3.1.4 ที่มาของความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การแลกเปลี่ยนระหว่างคู่แลกเปลี่ยนที่มีความเท่าเทียมกันของความสัมพันธ์

1) สถานภาพที่เท่าเทียมกันของความสัมพันธ์ระหว่างคู่แลกเปลี่ยน

2) มีความสมัครใจแลกเปลี่ยน / มีความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

4.3.2 การมีปฏิสัมพันธ์กันในเครือข่าย การมีปฏิสัมพันธ์ มีการพบปะและพูดคุยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

4.3.2.1 ลักษณะ ขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลาในการพบปะกัน

4.3.2.2 ลักษณะ ขั้นตอน/กลยุทธ์/วิธีการ/ความถี่/ระยะเวลาในการพูดคุยกัน

4.3.3 ความผูกพันระหว่างกันในเครือข่าย ความผูกพันระหว่างกัน การห้วงหาอาหารระหว่างกัน ของสมาชิกในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) สาเหตุที่ทำให้ต้องห้วงหาอาหารกัน
- 2) การสอบถามหรือถามถึงสภาพการทำงาน การพำนัก และความเป็นอยู่ของกันและกัน

4.3.4 การมีอิทธิพลต่อกันในเครือข่าย การมีอิทธิพลต่อกันเป็นการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสมาชิกอื่นในเครือข่ายและผู้เสพ (เหยื่อ)

- 1) การเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลอื่น
- 2) ความสามารถในการประสานงาน
- 3) ความสามารถในการเป็นผู้กำหนดกรอบในการดำเนินงาน

4.3.5 การมีสถานะความ สัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่าย การมีสถานะความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลง (เพิ่มหรือลดลง) หรือ ไม่เปลี่ยนแปลงของระยะห่างความสัมพันธ์

- 1) การเป็นผู้มีอำนาจในการแบ่งปันผลประโยชน์
- 2) ความสามารถในการเข้าถึงสมาชิกในและนอกเครือข่าย
- 4) ขั้นตอนของความสัมพันธ์ในเครือข่าย
- 5) ระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างกันในเครือข่าย

4.4 กระบวนการสร้างเครือข่าย ลักษณะของกระบวนการสร้างเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.4.1 การสร้างเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด การสร้างเครือข่ายเป็นขั้นตอนการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กันจนมีเครือข่ายเกิดขึ้น เช่น ลักษณะของการประสานงานและการสร้างความสัมพันธ์กัน จนมีเครือข่ายเกิดขึ้น

4.4.2 การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมจนทำให้ผู้เสพตกเป็นเหยื่อของการค้ายาเสพติดในกระบวนการค้ายาเสพติด

- 1) ขั้นตอนการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของผู้เสพ (เหยื่อ)
- 2) ขั้นตอนที่ผู้เสพ (เหยื่อ) ถูกแสวงหาผลประโยชน์

4.4.3 การพัฒนาเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมให้มีความสะดวกและรวดเร็ว

- 1) ระดับความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย
- 2) จำนวนผลประโยชน์ที่เครือข่ายได้รับจากการพัฒนา

3) จำนวนครั้งที่สามารถหลบเลี่ยงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากการพัฒนาเครือข่าย โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม

4.4.4 การขยายเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด การขยายเครือข่ายเป็นการขยายความสัมพันธ์ไปยังบุคคลภายนอกเครือข่ายหรือสมาชิกเครือข่ายอื่น

- 1) จำนวนนักค้ารายใหม่ที่เกิดขึ้นจากการขยายเครือข่าย
- 2) จำนวนผู้เสพ(เหยื่อ)รายใหม่ที่เกิดขึ้นจากการขยายเครือข่าย

4.5 ผลงานเครือข่าย ลักษณะของผลงานของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติดในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ประกอบด้วย

4.5.1 ลักษณะการต่อรองของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด เป็นลักษณะการต่อรองของเครือข่ายเป็นการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน เช่น การเจรจากันเพื่อหาข้อตกลงเรื่องจำนวนของผลประโยชน์ที่จะได้รับเปรียบเทียบกับปริมาณงานและระดับความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินงาน

- 1) มีการเจรจา /ลักษณะของการเจรจาเพื่อหาข้อตกลง
- 2) จำนวนผลประโยชน์หรือจำนวนสินบน (กรณีมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้อง) ที่ได้รับ
- 3) การถูกจับหรือไม่ถูกจับ กรณีต่อรองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.5.2 ลักษณะการแบ่งปันผลประโยชน์ของเครือข่ายในกระบวนการค้ายาเสพติด การแบ่งปันผลประโยชน์ในเครือข่าย ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันและเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งปันผลประโยชน์ในกระบวนการค้ายาเสพติด

- 1) จำนวนผลประโยชน์ที่ได้รับของสมาชิกเครือข่ายแต่ละคน
- 2) ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการแบ่งปันในเครือข่าย
- 3) เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งปันผลประโยชน์ในการแบ่งปันผลประโยชน์ในเครือข่าย
